

TOMISLAV GALOVIĆ, BRANKO FUČIĆ: OKVIR DJELA – TRENUCI ŽIVOTA.

Općina Malinska-Dubašnica, Malinska 2025, 331 str.

Dvadeset i drugoga veljače 2025. u Malinskoj je predstavljena luksuzno opremljena knjiga Tomislava Galovića *Branko Fučić: Okvir djela – trenuci života*. Nakon riječi nakladnika, načelnika Općine Malinska-Dubašnica, prigodnog slova u čast knjige akademika Josipa Bratulića te predgovora autora knjiga je podijeljena u šesnaest poglavlja. Slijede pozivne bilješke, izbor iz bibliografije Branka Fučića, izvori i literatura, sažeci na engleskome, talijanskome i njemačkome jeziku te životopis autora.

Knjiga je rezultat dugogodišnjeg istraživanja Tomislava Galovića o životu i djelu Branka Fučića, intelektualca i znanstvenika rođenog 8. rujna 1920. u selu Bogovići na otoku Krku, a preminulog 31. siječnja 1999. u Rijeci. Prema vlastitoj želji, Fučić je pokopan u rodnome kraju, na starome groblju sv. Apolinara u dubašljanskome polju.

Znanstveni put Branko Fučić započeo je diplomom stečenom 1944. godine u Zagrebu, a doktorat znanosti obranio je 1965. u Ljubljani, s temom *Srednjovjekovno zidno slikarstvo u Istri*. Bogato radno iskustvo počeo je stjecati već kao apsolvant radeći u Gipsoteci u Zagrebu. Zatim je djelovao u Konzervatorskome zavodu u Zagrebu, pa u Konzervatorskome zavodu za Istru, Gorski kotar i Hrvatsko primorje sa sjedištem u Rijeci. Od 1949. godine bio je zaposlen u institucijama Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (i njezinim prethodnicama) u Zagrebu, Rijeci i Splitu. U formalnu mirovinu odlazi 1990., ali ostaje i dalje aktivan – obilazi terene, snima fotografije, sudjeluje na znanstveno-stručnim skupovima, objavljuje radove te popularizira znanost u brojnim televizijskim i radijskim emisijama.

Tomislav Galović vješto „tk“ pripovijest između života, rada i bez sumnje remek-djela iznimnog intelektualca. Branko Fučić, znameniti hrvatski povjesničar umjetnosti, arheolog i paleograf, ostavio je dubok trag u proučavanju povijesti sjevernoga Jadrana. Najpoznatiji je po istraživanjima srednjovjekovnoga zidnog slikarstva i glagoljskih natpisa na području Istre i Kvarnera. Među njegovim najpoznatijim djelima ističu se *Istarske freske*, *Glagoljski natpisi* i *Terra incognita*.

Opsežna i temeljita Galovićeva knjiga zadivljuje količinom podataka o Fučićevu porijeklu, rodnome mjestu, školovanju te znanstvenome radu, promatranom kroz prizmu otoka Krka, creško-lošinjskog otočja, Istre, Rijeke, Trsata, Vinodola, Senja i drugih lokaliteta. Knjiga prikazuje Fučićev životni put – od djetinjstva na Krku preko rada u Istri i na Kvarneru do njegovih specijalističkih doprinosa proučavanju glagoljice i zidnih fresaka.

Fučić je dao velik doprinos popularizaciji znanosti, osobito u promicanju znanja o glagoljici. S njom se upoznao još u djetinjstvu, zahvaljujući svojem ujaku, popu glagoljašu Ivanu Brechleru, ali i tijekom susreta s popom Vinkom Premudom, profesorom Stjepanom Ivšićem i Josipom Vajsom.

Knjiga pruža sveobuhvatan prikaz svih aspekata života i rada Branka Fučića evocirajući sjećanja onih koji su ga izravno poznavali. Istovremeno, Tomislav Galović plastično i vjerno oslikava život toga iznimnog čovjeka. Posebno su istaknuti „trenuci života“ – primjerice, njegovi terenski radovi, otkrića glagoljskih natpisa, ali i osobni momenti, poput mjesta i vremenskih obilježja koji su oblikovali njegov životni put.

Fučićev život i rad protkani su osobnostima i duhom njegova rodnog zavičaja, što Galović dojmljivo evocira u drugom i trećem poglavlju knjige. Odlaskom obitelji Fučić u Zagreb započinje i njegov studentski put: nakon upisa na Umjetničku akademiju ubrzo nastavlja studij na Mudroslovnome fakultetu. Od samih početaka Fučić pokazuje snažan interes kako za materijalnu, tako i za duhovnu, kršćansku baštinu.

Odmah nakon završetka rata, 1945. godine, Branko Fučić dolazi u Istru – na put kojim su započela njegova brojna istraživačka putovanja. Danas su njegove terenske bilježnice neiscrpan izvor podataka o prostoru i zaboravljenim vremenima. Galović dojmljivo evocira osebnju epizodu njegova prvog susreta s freskama u crkvi sv. Jeronima u Humu. Godina 1947. ostatak će zabilježena kao početak sustavnog istraživanja istarskih fresaka, koje su, zahvaljujući Fučićevu radu, „postale pojam u domovini i svijetu“.

Obilazeći istarske crkvice, Fučić je otkrivao neprocjenjiva umjetnička blaga – od skulptura, poput kipa Bogorodice s djetetom iz Boljuna, do vrijednih zapisa na glagoljici. Posebna poglavlja Galović je posvetio Fučićevu radu na cresko-lošinjskom otočju i otoku Krku. Nezaobilazan je i spomen na Bašćansku ploču – najopsežniji hrvatski epigrafski spomenik pisan glagoljicom. Slijedi poglavlje posvećeno Branku Fučiću i njegovu radu u Rijeci, na Trsatu, u Vinodolu i Senju, gdje ga je dominikanac Marijan Jurčević opisao riječima: „Branko Fučić je povijest grada Rijeke, Kvarnera i Istre poslije Drugog svjetskog rata.“

Svako novo poglavlje Galovićeve knjige o Fučiću popraćeno je kratkim uvodom, ali i atraktivno, grafički istaknuto osebujnom crvenom bojom istarske crvenice – *terre rosse* – toliko prepoznatljive u krajoliku koji je Fučića pratio cijeli život.

U duhu renesansnoga čovjeka Fučić je – modernim rječnikom rečeno – imao interdisciplinarni pristup znanosti i umjetnosti, što Galović osobito ističe u devetom poglavlju. Osim što je bio povjesničar umjetnosti, Fučić se bavio i filologijom, epigrafijom, paleografijom, diplomatikom, sfragistikom, heraldikom i veksilologijom, a često je vodio arheološka istraživanja ili je sudjelovao u njima. Na brojnim terenskim putovanjima preuzimao je uloge etnologa, antropologa, folklorista...

Galović je bogat Fučićev opus strukturirao kroz nekoliko vremenskih razdoblja – od 1936. do 1998. godine – uključujući i radove objavljene posthumno. Nije izostavio ni brojne nagrade i priznanja što ih je Fučić dobio u zemlji i inozemstvu.

Galović je knjigu o Fučiću obogatio brojnim prilozima – fotografijama, portretima, pejzažima, prikazima unutrašnjosti crkava, predmetima i dokumentima – a sve je popraćeno iscrpnim objašnjenjima.

Knjiga je važan doprinos istraživanju znanstvene i kulturne ostavštine Branka Fučića – pruža pregled njegove karijere i ključnih stručnih interesa, osobito u području glagoljice, fresaka i ikonologije. Posebno je vrijedna studentima povijesti umjetnosti i kulture, ali i široj publici zainteresiranoj za kulturnu povijest sjevernog Jadrana.

Osim toga, knjiga služi kao uvod u kompleksnije proučavanje Fučićeva rada jer nudi sažet pregled bez potrebe za iščitavanjem cjelokupne originalne literature i arhivske građe. Iako ne donosi dubinsku arhivsku analizu, uključuje, primjerice, izbor iz bibliografije njegovih radova, što čitatelju omogućuje osnovnu orijentaciju u njegovu opusu.

Ta pregledna i pristupačna monografija obuhvaća glavne faze Fučićeva života i djelovanja. No za dublje proučavanje pojedinih, specijaliziranih aspekata njegova znanstvenog rada mogla bi biti potrebna dodatna, komplementarna literatura.

Kao što je u recenziji istaknuo prof. dr. sc. Milan Pelc: „... Premda se na prvi pogled svrstava u biografski žanr, knjiga Tomislava Galovića o Branku Fučiću daleko nadilazi okvire puke biografije.“

Posebno je osebujno petnaesto poglavlje, u kojem je Galović sabrao napise i govore Fučićevih prijatelja, kolega, suradnika i poštovatelja, kao „... vjerno svjedočanstvo o jednom zaslužnom čovjeku i njegovom vremenu...“. Abecednim redom nižu se zapisi četrdeset i četiri autora raznolikih profila – od akademika i kardinala do novinara i publicista.

Ništa manje važno nije ni šesnaesto poglavlje – „Zaključni pogled: zašto nam je Branko Fučić važan?“ – u kojem je naglašena cjelovitost njegove osobnosti: znatiželja, privrženost rodnomu kraju, predanost prenošenju znanja i otkrića „na najintrigantniji način“, kao i njegova sloboda i neovisnost – i o politici, i o slavi, i o novcu. Poštenje i čestitost vodili su ga kroz život i struku, a njegovo djelo i danas ostaje jednako aktualno i poticajno.

Za kraj treba reći da je Galovićeva monografija puno više od običnoga znanstvenog zapisa – to je i svojevrsni *hommage* Branku Fučiću, čovjeku koji je cijeli život posvetio očuvanju naše kulturne baštine. Kroz bogat i zanimljiv prikaz njegova života i rada knjiga nas podsjeća koliko su važne predanost i strast u istraživanju povijesti koja nas oblikuje.

Osim toga to djelo otvara nove mogućnosti za daljnja istraživanja i rasprave i pravi je izvor za sve koji žele bolje upoznati Fučića i njegovu vrijednost ne samo za sjeverni Jadran nego i za širu kulturnu scenu.

Na kraju Galovićeva knjiga nije samo priča o velikome znanstveniku nego i poziv da njegovo nasljeđe sačuvamo i prenosimo dalje. Njegov rad i danas inspirira podsjećajući nas koliko mogu značiti strast i ljubav prema vlastitoj baštini. U konačnici Galovićeva knjiga nije samo putovanje kroz Fučićev život i djelo nego i snažan poziv na očuvanje sjećanja, prijenos znanja te čuvanje kulturne baštine koju su nam ostavili izuzetni pojedinci poput njega. Njegov rad i danas ostaje svjetionik znanstvene izvrsnosti i strasti prema kulturnoj povijesti.

Klara Buršić-Matijašić